

„Bůh je láska“: První encyklika Benedikta XVI.

Přinášíme souhrn první encykliky Benedikta XVI., nazvané „Deus caritas est“ (Bůh je láska). Datována 25. prosince, na slavnost Narození Páně, pojednává o otázce křesťanské lásky.

23.03.2006

Souhrn encykliky

Encyklika je rozdělena na dvě obsáhlé části. První část, nazvaná

„Jednota lásky ve stvoření a v dějinách spásy,“ představuje teologicko-filosofickou reflexi „lásky“ v jejích různých rozměrech – „erós“, „fília“ a „agapé“. Zdůrazňuje jisté vitální aspekty Boží lásky k člověku a vrozené souvislosti této lásky a lásky lidské. Druhá část, nazvaná „Uplatňování lásky církví, ‘komunitou lásky’,“ zvažuje konkrétní uplatnění přikázání milovat druhé.

PRVNÍ ČÁST

Slovo „láska“ – jedno z nejvíce používaných a zneužívaných slov v dnešním světě – má rozsáhlé pole významů. V tomto množství významů je nicméně archetypem lásky par excellence láska mezi mužem a ženou, která byla ve starém Řecku pojmenována „erós.“ V Bibli, a zejména v Novém zákoně, je koncept „lásky“ vykreslen mnohem hlouběji, tento posun je vyjádřen odmítnutím

slova „erós“ ve prospěch termínu „agapé“, který vyjadřuje obětující se lásku.

Toto nové vidění lásky, zásadní přínos křesťanství, bylo nezřídka považováno ve zcela negativním významu za odmítnutí erótu a všeho tělesného. Ačkoliv tendence tohoto druhu existovaly, smysl tohoto vývoje je zcela jiný. „Erós,“ vložený do přirozenosti člověka jeho Stvořitelem, vyžaduje disciplínu, očištění a dospělost, aby neztratil svoji původní důstojnost a nebyl degradován na úroveň pouhého „sexu,“ banální komodity.

Křesťanská víra člověka vždycky považovala za bytost, v níž se duch a hmota vzájemně proplétají, a získávají tak novou ušlechtilost. Výzvu „erótu“ lze považovat za plně překonanou, pokud je lidské tělo a duše v dokonalé harmonii. Tehdy se láska skutečně stává „extází,“ avšak

ne extází ve smyslu prchavého okamžiku euforie, ale jako trvalé vystupování z „já“ uzavřeného v sobě směrem k sebeodevzdání a, na této cestě, směrem ke znovuobjevení sebe sama, nebo spíše objevení Boha. Tímto způsobem může „erós“ povznést lidskou bytost „v extázi“ k božství.

Nakonec je nezbytné, aby „erós“ a „agapé“ nebyly nikdy zcela odděleny; vskutku, čím více tyto dvě – ačkoliv v různých dimenzích – nacházejí správnou rovnováhu, tím více se uskutečňuje pravá přirozenost lásky. Ačkoliv „erós“ je nejprve především touha, při přibližování se ke druhé bytosti bude klást stále méně otázek o sobě a hledat stále více štěstí pro druhého. Tak se první osoba stává částí druhé a dosahuje momentu „agapé“.

V Ježíši Kristu, který je vtělenou Boží láskou, dosahuje „erós-agapé“ své

nejradikálnější podoby. Ježíš svou smrtí na kříži, tím, že se nechal vyvýšit a spasil tak lidstvo, vyjádřil lásku v její nejušlechtilejší formě. Ježíš zajistil trvalou přítomnost tohoto aktu sebevydání díky ustanovení Eucharistie, ve které nám, pod způsoby chleba a vína, dává sebe sama jako novou manu, která nás sjednocuje s ním, a současně nás sjednocuje s každým, komu on dává sebe. Tak se všichni stáváme „jedním tělem.“ Láska k Bohu a láska k druhým tím opravdu splynou v jednu. Dvojí přikázání tak, díky tomuto setkání s božským „agapé“, již není pouze nárokem: láska může být „přikázána,“ protože byla nejprve darována.

DRUHÁ ČÁST

Láska ke druhým, zakořeněná v Boží lásce, není jen povinností každého jednotlivého věřícího, ale také celé církevní komunity, která ve svých

charitativních aktivitách musí reflektovat lásku Nejsvětější Trojice. Vědomí této služby hrálo v církvi od jejích počátků vždy klíčovou roli; a velmi brzy se jasně ukázala potřeba jistého stupně organizovanosti jako základu pro efektivnější realizaci těchto aktivit.

Tak se jako součást fundamentální struktury církve velmi brzy vynořila „diakonie“ jako služba lásky k druhým, lásky uskutečňované kolektivně a uspořádaným způsobem: služba konkrétní, ale současně duchovní. S postupným růstem církve byla praxe charity potvrzena jako jeden z jejích podstatných aspektů. Niterná podstata církve je vyjádřena trojí službou: hlásáním Božího slova (*kérygma* - *martyria*), slavením svátostí (*leitúrgia*) a službou lásky – charity (*diakonia*). Tyto úkoly jsou vzájemně spojeny a nemohou být odděleny.

Od počátku devatenáctého století byla proti církevním charitativním aktivitám vznášena fundamentální námitka. Tyto aktivity, říkalo se, odporují spravedlnosti a upevňují status quo. Tím, že církev vykonává individuální skutky lásky, pokračuje argumentace, podporuje zachování stávajícího nespravedlivého systému, činí ho jaksi snesitelnějším a tak zabraňuje rebelii a potenciální přeměně světa k lepšímu.

Tímto způsobem se marxismus snažil prezentovat světovou revoluci a přípravy k takové revoluci jako všelék sociálních nemocí; sen, který byl později roztržt. Papežské magisterium – počínaje encyklikou Lva XIII. *Rerum novarum* (1891) a pokračující třemi sociálními encyklikami Jana Pavla II. *Laborem exercens* (1981), *Solitudo rei socialis* (1987) a *Centesimus annus* (1991) – zvažovalo sociální otázku s rostoucí pozorností a, tváří v tvář stále novým

problémům, rozvinulo vysoce komplexní sociální nauku, nabízející vodítka, která jsou platná daleko za hranicemi církve.

Vytváření spravedlivého řádu ve společnosti a státu je především úkolem politiků a tudíž nemůže být bezprostředním úkolem církve. Katolická sociální nauka nezamýšlí poskytnout církvi moc nad státem, ale jednoduše očistit a osvětit rozum a nabídnout vlastní příspěvek k formování svědomí tak, aby byly pravé požadavky spravedlnosti postřehnuty, rozeznány a uplatněny v praxi. Nicméně, neexistuje legislativa, jakkoliv spravedlivá, která by mohla učinit skutky lásky nadbytečnými. Stát, který se pokouší zajistit všechno, se stává byrokratickou mašinerií, neschopnou zajistit esenciální potřebu každého trpícího člověka – a celého lidstva – milující osobní odevzdání. Každý,

kdo chce disponovat láskou, se snaží
disponovat člověkem.

V naší době se objevuje jeden
pozitivní vedlejší efekt globalizace ve
skutečnosti, že starost o druhé
překračuje hranice národních
komunit a směřuje k rozšiřování
horizontů celého světa. Struktury
státu a humanitárních organizací
podporují, různými způsoby,
solidaritě vyjadřovanou občanskou
společností; a tak vzniká mnoho
charitativních a filantropických
organizací. Také v katolické církvi,
stejně jako v jiných církevních
komunitách, povstaly nové formy
charitativní činnosti. Doufejme, že se
bude upevňovat plodná spolupráce
těchto různých prvků. Je samozřejmě
důležité, aby charitativní činnost
církve neztratila svoji vlastní identitu
na pozadí široké organizované
charity, v jejímž rámci je pouze
jednou alternativou. Spíše si musí

zachovat celou slávu podstaty křesťanské a církevní charity.

Proto:

Křesťanská charitativní činnost, vedle profesionální kompetence, musí být založena na zkušenosti osobního setkání s Kristem, jehož láska se dotýká srdcí věřících a vytváří v nich lásku k druhým.

Křesťanská charitativní činnost musí být nezávislá na stranách a ideologiích. Program křesťanů – program dobrého Samaritána, program Ježíšův – je „vidoucí srdce.“ Takové srdce vidí potřebu lásky a podle toho jedná.

Křesťanská charitativní činnost navíc nesmí být funkcí toho, čemu se dnes říká proselytismus. Láska je nezištná a není vykonávána, aby dosáhla jiných cílů. To však neznamená, že charitativní aktivita musí takříkajíc ponechat Boha a Krista stranou.

Křesťané vědí, kdy je vhodný čas hovořit o Bohu a kdy je správné mlčet a nechat hovořit samotnou lásku. Velepíseň lásky sv. Pavla musí být „Magna charta“ celé církevní služby a tak ji ochraňovat před rizikem degradace na pouhý aktivismus.

V tomto kontextu, tváří v tvář postupujícímu sekularismu, který hrozí ochladnutím mnoha křesťanů oddaných charitativní práci, musíme zdůraznit důležitost modlitby. Živý kontakt s Kristem zajišťuje, že kontrast nezměrnosti existujících potřeb a omezenosti individuální aktivity na jedné straně nepřivede charitativní pracovníky k ideologiím, které se snaží ihned dosáhnout toho, co Bůh zdánlivě nedokáže, nebo, na druhé straně, nezapůsobí jako pokušení vzdát se a rezignovat. Ti, kdo se modlí, neztrácejí čas, ačkoliv se situace může jevit jako vyzývající pouze k akci, ani se nesnaží změnit a

opravit Boží plán. Spíše se snaží – v následování příkladu Panny Marie a svatých – načerpat od Boha světlo a sílu lásky, která poráží veškerou temnotu a sobectví přítomné ve světě.

Vatikánská informační služba

pdf | dokument generován automaticky
z <https://opusdei.org/cs-cz/article/buh-je-laska-prvni-encyklika-benedikta-xvi/>
(22.02.2026)